

**Bir goşgynyň terjimesi...
Ýatlamalara atardy**

Geçen asyryň ýetmişinji ýyllarynda meşhur rus ýazyjysy, şahyry Konstantin Simonowyň şol döwürde ýörgünli bolan «Garaş maňa, men gelerin...» atly ajaýyp goşgusyny telim öwre diňlemek miýesser gelipdi. Goşgy rus dilindedi. Ony okaýanlaram tanymal artistlerdi. Olar şol goşgyny esgeriň keşbine girip, setirlerem şeýlebir gelşirip sanaýardylar welin, dogrusy, birhili, bokurdagym dolup, sesim gyrlyp, endiräp gidýärdi. Görä, goşgynyň gudratyny! Ýogsa, şo ýyllar men diýen wagtymyz. Ýüregimizem berk. Inimiz jümşüldärden, depe saçymyz düýrülerden irräk ýalydy. Bu goşgynyň näme üçin duýgy damarlarymy tirpildedenine entegem doly aň ýetirip bilemok.

Aslynda munuň köp sebäbi bolup biler. Ilkinji nobatdada goşgynyň ynsan kalbyny dörjeläp bilmegi! Elbetde, ýönekeý, adaty goşgy seni beýle derejede tolgundyrmaz. Onuň aňrybaş goşgudygyna söz ýok. Megerem, şygryň täsiriniň zorlugynyň başgada sebäpleri köpdür. Ýöne esasy sebäbi — mazmunynyň ikinji jahan urşy bilen baglanyşykly ýeriniň bardygy bolsa gerek.

Biz Beýik Ýeňişden baş ýyl soň dünýä inen nesil. Ýöne urşuň hopukdyryjy ýaňy biziň obamyzada, öýümüzizde gelip ýetipdi. Kakam uruşdan sagaman dolanypdy. Ýöne kakamyň agasy Halmyrat welin dereksiz ýitenleriň biridi. Uzak ömür süren Ogulgerek gelnejem tä in soňky demine çenli adamsyna garaşyp gezdi. Konstantin Simonowyň şu goşgusynda jeňe giden ýan ýoldaşyňa sabyrtakat bilen garaşmak pikiri güberçekläp galýardy. Urşa gatnaşan goňşymyz ýazyjy, terjimeçi Ata Durdyýew, ýene bir goňşymyz, bir aýagyny aldyryp gelen oba arçyny Annaguly Kulyýew hemde beýlekiler ýygyýygydan öýümize gelerdiler. Gürrüňçiligiň bir uýy hökman urşuň wakalaryna ýazyp giderdi. Ýogsa, şo mahallar urşuň gutaranyna ononki ýyl boluberipdi. Bizem, näme, «Göroglyny» gaýtalapgaýtalap okaýan oglanjyk. Ulularyň uruş baradaky gürrüňini gulaklarymyzy üşerdip sypdyrman diňleýärdik. Öz ýanymyzdanam, hamala, bardygeldi urşa gatnaşaýanlygymyzda, ýagyny bir özümüz gaýtaraýjak ýaly hekgerýärdik. Elbetde, bu bir çaga psihologiýasydy. Onuň başga hili bolmaga hakyda ýokdy.

Beýnimiz uruş wakalaryndan ganandygy, süňňümize ornandygy üçindirdä, ýigit çykanymyzdan soňam, şu mowzukda ýazylan üýtgeşik goşgyny diňlänimizde, erkimizi ýitirýärdik.

Otuz alty setirlik goşgy. Urşuň in ýowuz, aldymberdimli ýylynda, bir müň dokuz ýüz kyrk birinji ýylda ýazylan goşgy. Konstantin Simonow şol wagtlar ýigrimi alty ýaşyndady. Şeýle ýaş başyna nusgawy derejesindäki goşgyny döredipdir. Urşuň aýyrgançlygyny ilden sorap bilmeli däl. Ol ikinji jahan urşy ýyllarynda «Krasnaýa Zvezda» gazetiniň habarçysy hökmünde oň hatarlardaky otýalnyň içinde bolupdy, telim ýola jygbajygly ýagdaýlara sataşypdy, jan alnypjan berilýän pursatlardan sagaman sypypdy.

Konstantin Simonow uzak ömrüniň dowamynda birgiden roman, hekaýa, pýesa, goşgy, makala ýazdy. Onuň türkmen diline geçirilen «Diriler we ölüler» romany, «Rus häsiýeti» pýesasy, başgada ençeme eserleri öz döwründe okyjylar tarapyndan gowy garşylanypdy. Ýazyjynyň hut özide biziň ýurdumyzyň dürli künjeklerinde ençeme sapar myhmançylykda bolupdy. Ýöne özümä ýigrimi alty ýaşynda döreden «Garaş maňa, men gelerin» goşgusyny onuň ähli döredijiliginiň çür depesinde goýýaryn. Içimdenem: «Bu goşgyny gudraty güýçli agzyna salyp berdimikä?» diýip oýlanýaryn.

Wagt hökümünü ýöredýär, ýyllaram ötüp gidip dur. Bu goşgam bir ýatdan çykýar, birde ýene hakydada janlanýar. Ýöne hiç haçan bütinleý aňymdan ýitip gidenok. Onuň ýüregimiň töründen çykasy gelmäni çyn.

Ýöne şunça ýyldan soň oturypoturyp, bir zada haýran galýaryn. Men hiç haçan şu goşgynyň türkmen diline geçirilipgeçirilmäni bilen gyzyklanmandyr. Dogrusy, şu goşgynyň gaýmagyny bozman, manymaňzyny ýoýman, owazsazlaşyk heňini ýitirmän, iň esasyda sözmesözräk dälde, çeper usulda, ýörgünli türkmen dilinde terjime edip bolar öýdüp hiç haçan göz önüne getirip bilmändim. Sebäbi şeýle goşgyny asyl nusgasynyň derejesinden peseltmän öz dilimize geçirmek mümkin däl diýip hasaplaýardym. Şonuň üçinem terjimeçiler oňa ýanaşyp bilen däl diýip pikir edýärdim.

Arada kakamdan galan kitaplary tertibe saldym. Şonda «Demirgazyk öwüşgünü» atly kitabyň üstünden bardym. Bir müň dokuz ýüz altмыш birinji ýylda çykarylypdyr. Ol rus edebiýatynyň Türkmenistanda geçiriljek hepdeligine bagyşlanylypdyr. Oňa görnükli rus ýazyjylarynyň iň oňat eserleri girizilipdir. Belli edebiýat tankytçysy Abdylly Myradow bu saldamly kitaba agramly sözbaşy ýazypdyr. Onda Nikolaý Tihonow, Aleksandr Twardowskiý, Mihail Matusowskiý, Mihail Dudin, Mihail Şolohow, Konstantin Fedin, Georgiý Markow, Sergeý Baruzdin ýaly tanymal ýazyjyşahyrlaryň goşgularydyr hekaýalary, romandyr pýesadan bölekleri ýerleşdirilipdir.

Galyň kitaby waraklap oturyşyňa Konstantin Simonowyň döredijiliginiň üstünden bardym. Me, saňa gerek bolsa! Şol ýerde onuň beýleki goşgulary bilen birlikde «Garaş maňa, men gelerin» bar. Ony terjime edenem Annaly Berdiýew. Şunça wagtlap bilmän ýörşümi? Şonda gaty üýtgeşik duýgyny başymdan geçirdim. Terjime nähili çykdyka? Goşgynyň oňurgasyny saklap bildimikä? Aýdylýan pikiri göwnejaý geçirmegi başardymyka? Şol wagtlar Annaly Berdiýew ýigrimi sekiz ýaşyndady. Simonowyň belli goşgusyny ýazan mahalky ýaşyndan iki ýaş uludy. Entek adygan terjimeçide däl di. Negözel goşgyny zaýalamadyk beri bolsady! Garaz, kellede her dürli pikirler at saldy. Birdenem Annaly Berdiýew bilen baglanyşykly käbir wakalar serime doldy. Gadyrdan okyjylar, şonam aýtman saklanyp bilmedim. Çünki ýazyjydyr terjimeçiniň döredijiligi, isleseňislemeseň, onuň terjimehaly bilen baglanyşykly. Biz häzir Annaly Berdiýewiň beýik terjimeçidigini ykrar edýäris, ýöne ol beýik adamdam. Beýik adam bolman beýik ýazyjam, beýik terjimeçem bolup bolanok. Simonowyň goşgusynyň terjimesiniň gürüňinem häzirlilikçe soňa goýalyň.

Eýsemde bolsa, men ony haçandan bäri tanaýarkam? 1965-1970-nji ýyllar aralygynda aramyzda taňry salamy bardy. 1970-nji ýylda «Edebiýat we sungata» işe

gelenimde ol gazetiň baş redaktorynyň orunbasarydy. Ana, şondan soňam içgin tanyşlyk başlandy. Tanyşlyk dostluga öwrüldi diýsegem, ýalňyşman. Ýogsa, ol menden on sekiz ýaş dagam uludy. Gatnaşygymyz tä ömrüniň ahyryna çenli diýen ýaly kesilmändi.

Annaly aga hiç haçan özi barada gürläp ýörmezdi. Ýöne men onuň uruş döwrüniň yetginjegidigini, on iki ýaşynda «Sowet Türkmenistany» (häzirki «Türkmenistan») gazetinde korrektoryň kömekçisi bolup işländigini bilýärdim. Şol mahal ol çepiksije oglanjykdy, kürsüde oturanda aýaklary ýerede ýetenokdy. Uruş döwründe gazet çykarmak aňsat däl. Dürli sebäplere görä gijä galynýardy. Şonda kiçijik Annaly: «Häzir işem ýok. Biraz ýataýaýyn. Iş bolansoň, turzaýyň!» diýip gyşarady. Dogrusy, ony oýatmagada dözmeýärdiler. Ol öýünden getiren gyzzyrmasyny işdeş ýoldaşlary bilen deň bölüşerdi. Ýüregi ýukalyk onuň zandynda bardy. Ýumruk ýaly halyňa ýowuz, gahatçylyk ýyllarynda bir döwüm çöregi paýlaşaýmak dilde aňsat. Hut özümem onuň dözümsizliginiň kän gezek şaýady bolupdym.

Bir mün dokuz ýüz yetmişinji ýyllaryň başydy. Gys günleridi. Annaly Berdiýewi gazete nobatçy edip belläpdiler. Ol ýanyma gelip: «Çary, wagtyň bolsa, haýyş. Gije nobatçylyk çekmeli. Maňa ýoldaş bolaý...». diýdi. Men arkanjaklap durman razylyk berdim. O ýyllar gazetler gaty giç çap edilýärdi. Häzirki döwürňki ýaly birenaýy gazet çykarýan enjamlaram ýokdy. Gazete gol çekeninden soň, köçede aýak ýygnaýardy. Nobatçy maşyn ýokdy. Ýoldada ulag tapdyranokdy. Onsoň, sahypa okaýan otagymyzda ertire çenli nalaç galmaly bolýan uçurlarymyzam gabat gelýärdi.

Bu saparam şol heň gaýtalandy. Daňa çenli gözümiziň awusyny alaýaly diýdik. Ýaňybir ymyzganypdyryn. Gowuja üşäpdirin. Annaly Berdiýewem muny duýupdyr. Şonda egnindäki possunyny çykaryp, üstüme atypdyr. Muny irden oýananymda duýup galypdyryn.

Annaly aga soňsoňlaram: «Şonda, baý, üşediňow!» diýip ýatlap, hezil edip gülerdi.

Ol daşyndan tutuksy, gagal görünýärdi, bu diňe ony ýakyndan tanamaýanlar üçin şeýledi. Aslynda welin ýönekeýden päli pes, ýüregiýuka, göwnaçyk adamdy. Gönümelligi bardy. Ýeňsän-den gyбатыňy etmän, halamadyk ýeriňi ýüzüňe basardy. Döredijilik meselesinde sypaýyçylyk etmän, eseriňdäki gylytz kakýan ýerleri gönüläp aýdardy.

Hawa, ol gaty ýönekeý, şonuň bilen birlikde ýüregiňdäkisi dilinde diýilýän kişidi. Ynha, bir waka şoňa hasam şaýat. Annaly aga birmeýdan öýderäk işledi, terjime bilen meşgullandy. Soňam işe girermen boldy. Baran ýerinde diňe gazetžurnaldaky kiçijik wezipe — korrektorlyk bardy. Ol iş dannap durmady. Ýöne muny geň görenlerem tapyldy. Dogrusy, şonda özümem alasarmyk ýagdaýa düşüpdim. «Naýza» kinožurnalynyň baş redaktory, «Edebiýat we sungat» gazetiniň baş redaktorynyň orunbasary ýaly wezipelerde işlän halyňa, Magtymguly adyndaky döwlet baýragyna mynasyp bolan halyňa, «Garagum» žurnalynda şeýle wezipede işe durmagy oýurgandyrypdy. Hatda gösgöni ýüzüne: «Seň ýaly adam korrektor bolsa, gelişmez ahyry. Howlukmaly däl ekeniň!» diýenlerem tapylypdy. Şonda ol: «Meňem

ilden üýtgeşik ýerim ýok. Onsoňam, hemmesem bir kãrdirdã...» diýip, göwni bir ýaly jogap beripdi. Ýüregine görãde bolupdy. Kãnbir uzaklaşman, ilki edebi işgãrlige, soňra bölüm müdirliğe, ahyryndada jogapkãr kãtiplige çenli göterildi. Annaly Berdiýew bize çydamly, kanagatly, dokmãde bolmagyda öwredip gidipdi. Biz halypalardan ussatlyk derejesini öwrensegemöwrenmelidiris welin, olaryň durmuşdaky ýagşy gylykhãsiýetlerinde özüme sapak edinmelidiris.

Köp kişi Annaly Berdiýewe arassa terjimeçi, ýagny diňe terjimeçilik bilen meşgullanan diýip baha berýär. Aslynda arassa terjimeçi edebiýatda gaty seýrek gabat gelýär. Annaly agada diňe terjimeçi dãldi. Ol öz aýdyşy ýaly, köne gazetçidi, redaksiýanyň «ody bilen girip, küli bilen çykýanlardandy», gowy şahyrdy, az ýazdy, ýöne uz ýazdy. Hasam goşgy «bejermãge» gezek gelende ökdedi, hatda olaryň manysyny alyp, süňňüni bütinleý tãzeleýãrdem.

Halypa çeper suratlarada dörtbãş bent goşgy ýazardy. Şol goşgular atsyz, lakamsyz çykardy. Kiçigöwünlilik edip, olaryň aşagyna at goýmaýardy. Ýogsa, şol goşgular eserdi, ondada kãmil eserdi.

Annaly Berdiýew kãbir şahyrlaryň goşgularyna edebi degişmede ýazardy, olary şol şahyrlaryň özlerinde okap bererdi. Şonda birekbirekden hiç hili öýkekeine saklanmazdy.

Onuň gazetiň depesine şygar ýazmaga ökdedigini bilýãnler azazdyr. Ol birinji, ikinjiüçünji sahypalardaky makalalaryň mazmunyna laýyk şaplaşyp duran ýazgylary bir ýada iki setir goşguda jemlemegi ussatlyk bilen başaryardy. Tapan şygarlary ýerinde düşýärdi. Ýeňiş günü mynasybetli ikinjiüçünji sahypa üçin düzen şygary hãzire çenli aňymda saklanyp galypdyr.

*Garaşypgaraşyp ýetdik bu güne,
Göreşipgöreşip ýetdik bu güne.*

Görãýmãge, ýönekeýje setirler, meňzeşrãk sözler ýaly. Ýöne olaryň aňyrsynda uly many ýatyr. Uruş ýyllarynda, on iki ýaşynda gazetde işlãn Annaly, urşuň yzynda galan ulusil garaşypgaraşyp şu güne ýetipdi, dört ýyllap jeň meýdanynda söweşen gerçeklerem göreşipgöreşip şu güne ýetipdi — Ýeňiş gününe ýetipdi. Gör, setirleriň arasynda nãhili giň many bar.

Bu mysallary Annaly Berdiýewiň köp taraply zehinli adam bolandygyny nygtamak üçin getirdim.

Adamyň hãsiýeti onuň döredijiliginde siňýär diýilýär. Megerem, mün mertebe dogrudyr. Men hiç haçan Annaly aganyň, kãbirleri ýaly, hatda oýundançyndanam menmenlik edip, döşüne kakany ýadyma düşenok. Dostlugyň gadyryny bilýãn kişidi, has dogrusy, dosta wepalydy, ýürekdeşdi. Ýadyma düşýär. Belli edebiýat tankytçysy Abdylly Myradow agyr nãhoşlap, Daşoguz hassahanasynda ýatmaly bolanda, ol hiç bir ikerjiñlenmezden, derhal şol welaýata uçupdy, tã dosty jan berýãnçã onuň başujuny saklapdy. Abdyllynyň belli günlerindedi dik durupdy.

Salyhatsyzlyk hasaplamasaňyz, öz durmuşymdanam bir mysal getirmekçi. Bir mün ýetmiş sekizinji ýylda toý edipdim. «Sagat ýedide barybermeli!» diýip, Annaly aga elin çakylyk hatynam gowşurypdym. Ýöne ol toýa günortan geldi. Özem ýeke

däldi. Ýanynda işdeş ýoldaşlary — Türkmenistan Ýazyjylar birleşiginiň jogapkär kätibi, urşa gatnaşan ýazyjy, mähriban adam Aşyr Nazarow, şahyrlar Annaberdi Agabaýew, Orazmyrat Gurdow, maşinistkalar Faýa bajy bilen Katýa daýza dagy bardy. Annaly aga olary toýa beýemçilik etmek üçin ýörite getiripdir. Şol wagtlar başymyz ýaş bolansoň, bu zatlara düşünmändiris. Gör ahyry — biz ýaly ýaşkiçilerde nähili hormat goýupdyr! Olar beýemçilik edip, hyzmat edip, şol günün ertesi toýdan gaýdypdyrlar. Haýyş bilenem däl, özlerinden bilip şeýdipdirler. Ine, adamkärçiligiň belent nusgasy diýlip şuna aýdylýar. Göräýmäge hiç zat. Emma gaty oýlandyrýar. Bärde minnetdarlygyňy nähili sözler bilen beýan etjegiňi bileňok.

Aslynda Annaly Berdiýew biziň maşgalamyz üçin täsin adam. Ol atamy — Goşly ussany gowy tanaýardy, kakam bilen «Tokmak» žurnalynda, «Türkmenistan» neşirýatynda bile işläpdi, ikimiziň «Edebiýat we sungatda» işleşenimizihä hälem bir ýañzydypdym, ömrüniň ahyryndada oglum bilen «Ahal durmuşy» gazetinde işläpdi. Biziň dört nesilimize beletdi. Aradan çykandan soň, yzarlap gördüm welin, ol daşgynrak garyndaş bolubam çykdy. Ýöne aramyzda gezip ýören mahaly bu zatlar ýadada düşmändir. Sebäbi biziň «jynymyzyň jyňkyryşmagy» garyndaşlyk üçin dälde, pikirlerimiziň gabat gelmegi, birekbiregi sulhumyzyň almagy üçindi.

Annaly Berdiýew edebiýat daragtynyň terjimeçilik pudagynda «datly miwe» baryny eçilip gitdi. Onuň terjime eserleriniň haýsy birini sanap çykjak?! Diňe meşhur iňlis dramaturgy Şekspirden eden terjimeleri nämä degenok! Şekspire ýanaşmaga hatda şol döwrüň ussat terjimeçileride ýürek edip bilmändi. Dagy näme! Tragediýalaryň ýarysy goşgy, ýarysy kyssa bilen ýazylandy, özem ak goşgy bilen! Üstesine, taryhy eser. Şol döwre belet bolmaly — diýmek, şol döwrüň taryhyny bilmeli, Şekspiriň terjimehalyny öwrenmeli. Azap baryny çekmelidi, güzap baryny görmelidi. Munuň üçin gaty jepakeş bolmalydy.

Şu ýerde bir hakykatam aýtmalydyrys. Annaly Berdiýew gözünü ýumup, Şekspire ýapyşaymandy. «Men muny başarman. Gaty irnik terjime...» diýip, kän arkan gaýşypdy. Ýöne şol wagtky medeniýet ministri, belli dramaturg Aşyr Mämiliýew: «Häzir şuny senden başga başarjak adam yok!» diýip zor bilen boýnuna goýupdy. Dogrusy, ýalňyşmandam. Sebäbi ol dostunyň — Annaly Berdiýewiň bu işiň hötdesinden gelip biljekdigine göz ýetirensoň, bir depen ýerini depip, gepini gögerdipdi. Şekspiriň sahna eserleri şeýdip türkmençe gürläpdi.

Şekspiri terjime edýän mahaly Annaly Berdiýewiň nähili yhlas siňdireni henizem ýadymda. Şolardan diňe ýekeje birini mysal getiräýeýin. «Romeo we Julýettany» terjime etmäge girişmezden öňürti ol bu eseriň başgyrtça nusgasyny, rusça terjimesiniň iki nusgasyny okap çykypdy, şu sahna eseri esasynda goýlan çeper filme iki sapar tomaşa edipdi. Hut şonuň üçinem bu terjimeler nusgawy derejesine göterilipdi.

Terjimeçilik sungaty barada jaýdar aýdylan sözlerem kän. Ýadyma düşýänlerinden käbirini agzap geçäýeýin: «Ýekeje goşgyny terjime etmek üçin şahyryň emerdamaryna belet bolmaly, «Terjime edilýän goşgy asyl nusgadaky döwri görkezmelidir». Annaly Berdiýew ömürboýy şu ýörelgä ygrarly boldy, terjimeçilik kesbinde şu ýol bilen gitdi. Hut şonuň üçinem onuň terjime eserleri eseri döredýän bilen diňe adynyň başgalygy bilen tapawutlandy. «Terjimeçi asyl nusganyň ýazary

bilen deň derejede şäriklidir» diýlip ýöne ýere aýdylanok. Elbetde, bu aýdylanlar Annaly Berdiýew ýaly ussat terjimeçilere dahylyly.

Annaly Berdiýew ir ýetişdi, ýigrimi ýaşdan sähel saýlanyp, kämillige gol berdi. Onuň tereň derýa deýin zehinide hemişe dolupdaşyp durdy. Ýaşy durugşansoňam, onuň döwet galamy kütelmän, gaýtam has ýiteldi. Ýogsa, ömrüniň ahyrynda agyr derde sataşypdy. Ýöne hiç kimiň ýanynda zeýrenmändi, nalamandy, mertlik bilen çekipdi. Mertlik onuň häsiýetine guýlupdy. Ol uruş döwrüniň yetginjegidi. Niçeme külpeti başyndan geçiripdi. Oglan halyna Beýik Ýeňşiň ýakynlaşmagy üçin elinde baryny edipdi. Hawa, kiçijik goşant! Ýöne şeýle goşantlar millionlarçady. Ine, şolaram birigip, ilniň güýjüne, siliň güýjüne öwrülipdi.

Indi başda gürrüň bermäge söz beren goşgymyzyň terjimesi barada kelam agyz. Şol goşgyny türkmençä geçiren mahaly Annaly Berdiýew ýigrimi sekiz ýaşyndady diýipdik. Ýapýaňyda oňa gaty ir ýetişen zehinli adam diýip baha beripdik. Urşuň haýhaýly döwründe — baryýogy on iki ýaşynda zähmet ýoluna başlapdy diýibem ýatlapdyk. Şularyň üçüsini biribirinden aýry göz önüne getirmek mümkin däl. Zehin, yhlas, azap birigip, şeýdip taplanýar, şeýdip kämillik derejesine ýetýär, ussatlyga gol berýär.

Ynha, önümde Konstantin Simonowyň «Garaş maňa, men gelerin» şygrynyň rusça hemde türkmençe nusgalary. Ilki rusçasyny howlukman okaýaryn. Täsin goşgy. Sazlaşyp, akyp gidip dur. Ýaşy durugşanlaryň, hasda beteri, urşuň awusyny dadanlaryň gözünü çygjartjak. Onsoň, türkmençe nusgasyny okaýaryn. Bula asyl nusgasyndanam gowy çykan ýaly bolup dur. Ýene rusçasyna göz gezdirýärim. Türkmençesindenem ýokarda görünýär. «Bu nähili beýle bolýaraý!» diýibem, türkmençe nusgasyna ýapyşýaryn. Rusçasyndan zor, güýçli! Şu hereketimi birnäçe gezek gaýtalaýaryn. Her saparam başky duýgulary başdan geçirýärim.

Özözümde: «Ahow, garrap ýören bolaýma! Ýüregiňem ýukalyp gidipdir öýdýän?» diýibem şeýle ahwalatyň aňyrsyna ýetmek isleýärim.

Dogrudanam, rusça nusgasy gowy, terjimesi asyl nusgasyndanam gowy! Deňeşdirme kemi galmady.

Goşgy terjime edilen mahaly aýdylýan pikiri doly saklamak üçin setirlerem, bentlerem artdyrylýar. Elbetde, hemişe şeýdilýär diýjek bolamok. Ýöne beýle ýagdaýyň terjime sungatynda seýrek zat dälidigini nygtamak isleýärim. Içki, daşky sazlaşygy, bogunlaryň sanyny, bentleriň sanyny saklap, in esasyda, aýdyljak bolunýan pikiri türkmen diline mahsus jümlelerde bermek her önýeten terjimeçä başardaýanok.

K. Simonowyň bu goşgusy üç bentden, otuz alty setirden ybarat. Bogun sanlaryda aralaş — ýedi bogun — baş bogundan gidýär. Sazlaşygam ölçege laýyklanan. Ýöne terjimeçi asyl nusga daňlyp durmandyr. Ol goşgyny tutuş sekiz bogna geçiripdir. Bent, setir sanyny saklapdyr. Akgynlylygy, owazlylygy asyl nusgasyndan kemlär ýaly däl. In esasy aýdylmaly zat — goşgudaky pikir türkmen dilinde berilýär. Okyjylaryň: «Dagy näme! Rusçadan türkmençä geçirseň, türkmen dilinde berlerdä!» diýip, kibtni gysmagy ähtimal. Bu dogry. Beýle diýildigi hakyky çeper terjime diýildigi. Sebäbi menden: «Çeper terjime nähili bolmaly?» diýip soralyan gezekleride gabat gelýär. Ony öwretmek biz ýalakylara galmандыр. Çeper terjimäniň nähili bolýanyňy düşündirmek üçin ussat terjimeçi, halypalaryň halypasy

bolmak gerek. Ony öz terjime edýän eserleriň arkaly düşündirmäge çalyşmaly. Munuň üçin terjime sungatyny öwreniji, seljeriji bolmaly, seljerijiniň derejesi bolsa, terjimeçiniň derejesindenem ýokary bolmaly! Bar üntüşigini şoňa berýänler welin ozalam seýrekdi, häzirem şeýle. Belki, şu ugurdan hünärli kişileri ýokary okuw jaýlarynda ýetişdirmek gerekdir? Sebäbi dünýä edebiýaty egsilmez bir hazyna. Onuň iň naýbaşylaryny türkmen okyjylaryna ýetirmegem terjimeçileriň yhlasyna bagly. Terjimeçileriň yhlasynyň ýerine düşmegi üçinem, gürrüňsiz, terjime sungatyny seljerijiler gerek. Şu iki ugur aýakdaş gitmeli. Şonda terjime sungaty ýerinden dikelip, ýüwrük at ýaly çapyp gider.

Şu ýerde Konstantin Simonowyň gürrüňi edilen goşgusynyň asyl nusgasyny, onuň öwgüsi ýetirilen terjime nusgasyny bilelikde okyjylara hödürlemegi makul bildim. Meniň pikirimçe, şu goşgulardan: «Çeper terjime nähili bolmaly?» diýip sorayanlaram azdakände ýeterlik jogap alyp bilseler gerek. Aslyndaha onda terjime sungaty bilen meşgullanýanlaryň hemmesine sapak edinere, öwrenere zat köp.

Çary GELDIMYRADOW

Константин Симонов

ЖДИ МЕНЯ, И Я ВЕРНУСЬ...

Жди меня, и я вернусь.
Только очень жди,
Жди, когда наводят грусть
Желтые дожди,
Жди, когда снега метут,
Жди, когда жара,
Жди, когда других не ждут,
Позабыв вчера.
Жди, когда из дальних мест
Писем не придет,
Жди, когда уж надоест
Всем, кто вместе ждет.

Жди меня, и я вернусь,
Не желай добра
Всем, кто знает наизусть,
Что забыть пора.
Пусть поверят сын и мать
В то, что нет меня,
Пусть друзья устанут ждать,
Сядут у огня,
Выпьют горькое вино
На помин души...
Жди. И с ними заодно
Выпить не спеши.

Жди меня, и я вернусь,
Всем смертям назло.
Кто не ждал меня, тот пусть
Скажет: — Повезло.
Не понять, не ждавшим им,
Как среди огня
Ожиданием своим
Ты спасла меня.
Как я выжил, будем знать
Только мы с тобой,-
Просто ты умела ждать,
Как никто другой.

1941 г

GARAŞ MAÑA, MEN GELERIN...

Garaş maña, men gelerin,
Garaş ýöne çynyň bilen.
Dökende güýz şelpelerin
Gamlansaňam, garaşgyn sen
Garaş, ýagsyn ýagyşgarlar,
Garaş zemin gyzan çagy,
Özgelere garaşýanlar
Derrew pälin bozan çagy.
Garaşgyn sen alys ýerden
Habar gelmän ýören çagy,
Garaş, özüň bilen desdeň
Garaşýanlar iren çagy.

Garaş maña, men gelerin.
«Besdir indi, boldy bir çen,
Unut ony» diýenleriň
Garaşyp sen ýakgyn için.
Goý, ynansyn oglum, ejem
Ýokdugyma bu dünýäde.
Ot başynda dostlarym jem
Bolup, içsin matam şerbedin,
Goý, diýsinler alyp bada:
«Ýatan ýeri bolsun ýagty...»
Garaş. Garaş, howlukmada,
Içme olar içen wagty.

Garaş maña, men gelerin,
Dikleşerin ajal bilen.
Garaşmadyk bendelerem
Goý, diýsinler: «Bagty gelen».
Garaş, hergiz etme heder,
Ot içinde galsam, meni
Şol garaşmak halas eder.
Garaşmadyk bilmez muny,
Bu ahwaly biljek — bir sen,
Birde meniň özüm borun.
Goý, diýeýin: «Tapyp bilmen
Garaşmakda senden zorun».

1941ý.